

Likhet for loven.

Før bølgen omkring Feldmann-saken har lagt seg, vil jeg, herr redaktør, gjerne få komme med et par bemerkninger.

Det som har brakt gemyttene i kok er ikke bare den ting at to menn er blitt frifunnet og etter manges mening med urette. Når det kommer til stykket er det vel samfunnsmessig sett verre at en eller to uskyldige blir dømt enn at to skyldige blir frifunnet.

Jeg tror heller at hele røret mer har sin grunn i den ting at folk etter hvert ser hvor påfallende lett myndighetene har for å oppkonstruere «formildende momenter» og «straffeutelukkende forhold» i forbindelse med misgjerninger begått av heimvernsfolk og andre patrioter. Det som i analoge tilfeller ville ha vært anført som særdeles straffskjerpene momenter hvor det gjelder «landssvikere» og torturister og drapsmenn blant disse, blir i saker av samme sort mot ikke-NS-folk med stor behendighet snudd om til straffeformildende og straffeutelukkende kjenslgjerninger. Jeg tror at det er dette forhold som har gjort sitt til at folk med medfødte og noenlunde normale rettsinstinkter etter hvert reagerer og som har brakt noen hver til å spørre om vi lever i en rettsstat med likhet for loven. Feldmann-saken er bare en av de siste dråpene som har fått begeret til å flyte over. Vi har sett eksempler på tilfelle som er like uforståelige og meningsløse som tilfellet i Feldmann-saken — uten sammenlikning for øvrig — og hvor myndighetenes avgjørelse er av den art at noen hver må stille: To «patrioter», den ene en heimvernsmann, hjemsoekte kort etter frigjøringen en tyskerbrakke under jakt etter mer brennevin og skyter ned med maskinpistol to våpenløse tyskere som tumler ut søvndrukne og i natt-tøyet. Saken blir henlagt fordi patriotene angivelig har «følt seg truet»! Om denne sak kan vises til en pressemeddelelse bl. a. i Aftenposten for 6/9. — Vi har Sydspiss-saken fra etter frigjøringen. «Gode nordmenn» mishandlet landssvikere etter god tysk-nazistisk oppskrift. Her kom det riktignok til rettsak, men med det resultat at torturistene fikk — fra 5 til 30 dagers vaktarrest som betinget dom! Aktors påstand var her inntil 5 år. Høyesterett har visstnok revidert dommen en del — til betinget straff i 6 måneder, men dette er jo uten noen reell betydning etter som altså straffen er gjort betinget. I en tilsvarende sak mot en «landssviker» ville det vel ha blitt fare for livsvarig fengsel. — Og hva er så resultatet blitt av de halvt hundrede tilfelle som Martha Steinsvik oppgir med navns nevning i sitt skrift «Frimodige ytringer»? Jeg må slutte meg til professor Heintz' krav i Verdens Gang for 8/9 om å få beskjed. Hvilke «straffeutelukkende» og «formildende» omstendigheter er det her som har bevirket at sakene ikke er kommet for retten? —

Feldmann-saken er bare et symptom på en faretruende utglidning og en tilsynelatende ullhet for loven som alle mennesker med medfødt retts-

kjensle reagerer mot. Punktet er: I visse saker syns rettene og de behandelende myndigheter å ha svært lett for å finne fram straffeutelukkende og unnskyldende momenter. I andre saker blir påstand om «nødtilstand», tvang, rettsvillfarelse, god tro og manglende forsett nærmest hånlig avvist. Dette gjelder i smått som i stort. Jeg kan således nevne som eksempel de alminnelige NS-saker (medlems-saker). Som kjent bygger landssvikloven på straffelovens § 86 som rammer den som har «ydte fienden bistand» under krig. Høyesterett har slått fast at et medlemskap (hvor passivt det enn er) er en form for fiendehjelp. Men grunner man først straffeaksjonen på denne basis er det å bemerke at § 86 kun hjemler straff hvor det foreligger forsett, endog grov uaktsomhet er straffefri. Aktør må m. a. o. i disse sakene bevise for retten at vedkommende medlem har forstått at et formelt medlemskap var en form for fiendehjelp under krig. I de aller fleste sakene kommer NS-folk med den påstand at de ikke forsto at et medlemskap i og for seg var «hjelp» for fienden i den forstand strl. § 86 mener og de fører forskjellige argumenter i marken for denne oppfatning. Bl. a. vet jeg at f. eks. politiembetsmennene hevder at de meldte seg inn etter å ha rådført seg på høyeste hold den gang. Bl. a. ble henvendelse gjort til justitiarius Paal Berg og fylkesmann Christensen som ikke med et ord antydte at et medlemskap i og for seg var rettsstridig og «bistand for fienden». De samme anfører også at f. eks. Sakførerforeningen og Dommerforeningen, ja selve biskop Berggrav, i rundskriv til sine respektive folk uttalte at innmeldelse i NS var en «frivillig sak», et «samvittighetsspørsmål» o. lign. Endog Justisdepartementet ved ekspedisjonssjef Carl Platou, utsendte et rundskriv høsten—vinteren 1940 som nærmest var en oppfordring til å melde seg inn. Og som kjent har Høyesteretts 4 eldste og mest erfarne dommere høsten 1945 uttalt som voterende i en prinsippsak at de ikke finner at et medlemskap i og for seg er rettsstridig og straffbart før landssvikanordningen av 15/12 1944. Alle disse argumenter, som altså føres i marken som bevis for god tro og manglende subjektiv skyld, skulle man tro at rettene ville høre på og ta hensyn til, men nei: I rettene blir dette og annet avvist nærmest hånlig. Under «normale» forhold — d. v. s. etter gamle rettsprinsipper — ville disse tungtveiende argumenter, som sikkert ikke er oppkonstruerte, ikke ha vært å komme utenom. De ville ha ført til full frifinnelse. Det er jo også en regel som sier: «I tvilstilfelle til gunst for tiltalte». Men hvor det gjelder drap av jøder og fangne tyskere m. v. blir begrepene god tro, nød, tvang osv. trukket langt. I det hele tatt får en oppmerksom iakt-taker det bestemte inntrykk at det legges forskjellig målestokk til grunn og at forholdene vurderes forskjellig i saker av de forskjellige kategorier. Folk får mer og mer følelsen av at det er «something rotten in the state of Norway» og at det over alt i den siviliserte verden for øvrig gjeldende likhetsprinsipp ikke opprettholdes. At pressen — og i særdeleshet en viss partipresse — skriker opp om «ro omkring rettsoppgjøret for lov og rett» og med denne begrunnelse søker systematisk å undertrykke annerledes-skrivende, gjør også sitt til at inntrykket av at alt

Når man våger å ha slik kjettets oppfatning som den jeg her har gitt uttrykk for, så er det vanlig at man blir angrepet og beskyldt for å være «nazist» og «stripet». Jeg vil i denne forbindelse få si at jeg ikke har vært medlem av NS, men jeg har en pårørende som nå på tredje året har vært forfulgt for et partimedlemskap.

Elfrid Stensrud.

Verdens Gang 18-9-47